

Kierkegaard revser også de alternative

200 år efter sin fødsel har Danmarks kendteste filosof stadig noget at lære os om os selv og stadierne på livets vej.

af Bo Heimann, forfatter og underviser

Mens vi alternative ofte er ret velbevandrede i alskens mystiske traditioner fra alle hjørner af kloden, er mange af os blinde på det, vi har lige for næsen af os - Danmarks mest kendte filosof for eksempel: Søren Aabye Kierkegaard. Hvad ved vi alternative egentlig om 200-årsfødselaren?

Det er lidt af et paradoks, for i god alternativ stil var han i evig kamp med systemet og traditionerne. Han angreb i de sidste år af sit liv folkekirken meget direkte for ikke - efter hans mening - at forkynde sand kristendom.

"Hin enkelte"

Kierkegaard havde sit fokus på "hin enkelte", der ifølge ham kan vælge at tage sig selv alvorligt, træde i eksistens og tage ansvar for sit liv. Kun den enkeltes inderlige lidenskab kan lede os til det gode og sande liv, mente han.

Det burde nok tale ind i de fleste alternatives hjerter. Det talte i hvert fald til 1960'ernes eksistentialister i Frankrig, der - trods deres irreligiøsitet - med Sartre og Camus i spidsen satte Kierkegaard tilbage på dagsordenen. Og den dag i dag har hans tanker formentlig større indflydelse rundt omkring i udlandet end herhjemme.

I anledning af den runde fødselsdag er her en introduktion til Kierkegaards *Stadier paa Livets Vei*, der fortsat er gode at spejle sig i - med det lille ekstra tvist, at jeg har givet ham lov til at revse os nutidige alternative typer.

Æstetikeren jagter oplevelser og nydelsesfix. "Fordi jeg fortjener det"-agtigt.

Spidsborgeren

Vi har som mennesker, modsat dyrene, et selv. Det betyder ifølge Kierkegaard, at vi kan forholde os til os selv. Men det gør Spidsborgeren ikke. Spidsborgeren er ganske enkelt uvidende om, at hun er et produkt af samfundets normer og skikke. Hun følger bare strømmen, selvom hun bilder sig ind, at hun træffer sine egne valg.

Selv et såkaldt alternativt menneske, der ellers har brudt med mainstream, kan være ret spidsborgerligt. Også i den alternative verden kan man blindt flyde med

En af Danmarks største filosoffer

Søren Aabye Kierkegaard (1813-1855) var teolog, filosof og forfatter. Han regnes for Danmarks største filosof igennem tiderne, som uomgængelig filosof i den kristne eksistentialisme, hvor moderne tænkere som Paul Tillich, Karl Jaspers og Karl Barth har ført tankerne videre, og tillige som far til den moderne, ateistiske eksistentialisme med Jean-Paul Sarte og Albert Camus i front.

Han ligger begravet på Assistens Kirkegård i København.

strømmen - i dag er mindfulness fx uhyre populært. Tidligere var det coaching, før det igen satsang eller en bestemt form for terapeutisk retning osv. Den slags kommer i bølger, fordi vi har det med at flyde med.

Vi går til Krop-Sind-Åndmesserne, for det gør "man" jo. Vi spiser økologisk - det gør "man". Spidsborgeren lever i det hele taget et "man"-liv, fanget i en rolle uden at være klar over det. Også som alternativ.

Æstetikeren

Spidsborgerens liv er selvsagt i længden for kedeligt for mange. Derfor - og også pga. en oplevelse af fremmedgjorthed - bryder de ud af det forudsigelige. Det vil mange alternative sikkert kunne genkende.

Vi finder med tiden vores egne veje. Trods alt. Men at mange af os ifølge Kierkegaard skulle ende som æstetikere, vil de færreste af os nok være ved. Æstetikeren lægger nemlig entydigt vægt på, at livet skal være uforpligtende, let, rart, se godt ud og føles lækkert. "Fordi jeg fortjener det"-agtigt med spabad og duft af roser. Ikke kun med mellemrum, men helst hele tiden.

Æstetikeren jagter oplevelser og "nydelsesfix". Interessen for det alternative handler på dette stadie om "mig, mig og mig", der skal have det bedre, nyde det mere og blive bedre til dette eller hint.

Den alternative æstetiker er med andre ord en rendyrket narcissist, der lever uden anden retning i livet end den næste yogarejse til et meget eksotisk sted, det næste lækre og meget sunde, organiske raw-måltid, den næste slankende udrensningskur, den

Vi ender med at erkende, at vi har brug for at forlade os på det, der er større end os selv. Vi bliver religiøse.

næste uddannelse, eller hvad vi selvoptagede alternative nu ellers jagter.

Etikeren

På et tidspunkt, ifølge Kierkegaard, fører denne underholdende, æstetiske livsstil dog til lede - vi ender med at se tomheden i den, og med ikke at kunne holde egen selvoptagethed ud.

Med Kierkegaards ord fortvivler vi og kan i rent forsvar imod fortvivlelsen forfalde til at forholde os til alting med gennemført ironi. Den ironiske tilgang til livet holder dog sjældent så længe.

Derefter begynder vi at tage livet og os selv anderledes alvorligt. Frem for at hoppe fra det ene uforpligtende fix til det næste, eller at gemme os bag ironi, begynder vi som etikere at skabe sammenhæng i vores liv. Vi tager ansvar og gør vores pligt. Vi arbejder med os selv. Vi har erkendt, at vi ikke kan bebrejde andre og holde os selv fri.

Men vi er fortsat centrerede omkring os selv. Som lidt hovmodige har vi reelt ikke øje for andre og det, der er større end os selv, og trods vores seriøsitet er det stadig uden at opleve en egentlig dyb mening med livet.

Vi ender derfor med en eksistentiel angst pga. den manglende mening. En angst, som vi indledningsvis måske forsøger at holde fra livet med lidt afvæbnende humor i forhold til tilværelsen.

Den religiøse A

Men humor kan i længden ikke holde angsten væk. Og den ender, ifølge Kierkegaard, med at hjælpe os til at erkende endegyldigt, at vi ikke i egen ensomme majestæt kan overvinde skylden og fortvivlelsen. Vi har brug for at forlade os på det, der er større end os selv. Vi bliver religiøse.

I første omgang dog lidt på skrømt, påstår han. Her hører en hel del af os alternative til, hvis vi skal være ærlige. Vi er lidt "weekendpraktiserende".

Som den kulturkristne, der kun går i kirke juleaften, bliver vores tro og praksis lidt ad hoc. Vi mediterer - lidt. Vi beder - lidt - bønner. Vi går til foredrag - i ny og næ. Vi forpligter os ikke på vores udvikling, hverken overfor os selv eller overfor en lærer eller tradition.

Ifølge Kierkegaard forholder vi os reelt ikke personligt til religiøsiteten på dette stadie; det er uden sand lidenskab. Vi gør det lidt, vi forventes at gøre. Mest for at stille det til skue. Det bliver en rar, konform og ukrævende måde at være alternativ og såkaldt spirituel på. Vi shopper rundt, satser ikke; vi risikerer reelt intet.

Den religiøse B

Kierkegaard mener faktisk ikke, at man kan kalde ovenstående at være religiøs. Der skal mere til. Vi skal med hans ord "vove springet ud på de 70.000 favne vand".

Med det siger han, at vi først får det gode og rigtige liv indenfor rækkevidde, når vi tør give slip på rationaler, miste fodfæstet og overgive os til troen på det mystiske, der er større end os selv.

For Kierkegaards vedkommende er det troen på den kristne Gud. Det gælder selvsagt ikke alle - men hans understregning af, at vi skal overgive os helt og aldeles, er ens for alle! Ifølge Kierkegaard betyder tro, at "korsfæste sin viden". Hvor mange af os realiserer reelt det?

Det personlige forhold

Kierkegaards *Stadier paa Livets Vei* er vist lige så relevant for os i dag, som da de blev udgivet i 1845. Og hans insisteren på det meget personlige forhold til det guddommelige er på samme måde aktuel. Livets mening kommer ud af selverkendelse; ud af, at vi virkelig ser sandheden om os selv og livet og ikke foregøgler os noget som helst.

© Eskild Tjalve, www.eskildtjalve.dk

Troens spring

For Kierkegaard var foreningen af Gud og mennesket, personificeret i Kristus, et paradoks, som mennesket ikke kan gribe med sin rationelle tænkning, men kun med sin tro. Derfor så han det som helt afgørende, at hvert enkelt menneske kaster sig lidenskabeligt ind i et personligt forhold til Gud, der intet har at gøre med og ikke tager sig af sociale og kulturelle regler og rammer.

Som individer må vi altså, ifølge Kierkegaard, med vores frie vilje træffe valg for at kunne træde i eksistens i vores eget liv. Ingen systemer eller traditioner kan hjælpe os. Indtil vi tager det forpligtende "troens spring", lider vi af angst og tvivl.

Én ting er ikke at fortabe sig i en spidsborgerlig tilværelse. Men ikke at fortabe sig i en æstetisk livsstil - kan vi sige os helt fri for det? Og hvad med kun at tage religiøsiteten semiseriøst som Den Religiøse A? Hvem kan ærligt sige sig helt fri for at føle sig truffet?

Kierkegaard ville med stor sandsynlighed have haft lige så store kvababbelser overfor det nutidige alternative miljø, som han havde overfor sin tids folkekirke. Måske vi kan lære noget af at læse ham grundigere. ❐

Bo Heimann er forfatter og underviser, tlf. 20 83 85 88, www.boheimann.com